Nr. 16 (51) 1939 m. balandžio 22 d. II metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

GAMTOS ŠVENTĖ

Vakar šventė didi buvo —
Saulė vėją
Nugalėjo,
Debesis išvaikė.
Džiaugės medžiai, džiaugės miškas,
Ir višnaitės
Linksmos šaipės,
Gėlės jau pražydo.
Grįžę paukščiai dangun skrido,
Vyturėlis
Mažutėlis
Švelniai jau pragydo.
Upės kyla, neša ledą,
O žuvelės
Viršun kelias
Saulės pažiūrėti.
Meilė gamtą vysto, supa,
Ir lapeliai,
Ir šakelės
Džiaugias, greitai sprogsta.

A. Vytis

VALDOVĖ

Ant jūros kranto, gražioj pilyje,
Kur girios ošė, paukščiai čiulbėjo,
Kur debesėliai viens kitą vijo,
O skaisti saulė kasdien spindėjo,

Ten viešpatavo graži valdovė;
Teisybė — vardas valdovės buvo.
Jos karalystėj sklido gerovė.
Nė vienas grūdas veltui nežuvo.

Mylėj valdovę to krašto žmones,
Aukas vertingas jie jai aukojo,
Aukščiausio Dievo prašė malonės,
Kad darbus laimint Jis ranka savo.

Kraštas skendėjo soduos gražiausiuos,
Javai, lyg jūra, laukuos bangavo,
O žmonės džiaugės, viens kito klausė:
„Kodėl nuo Dievo tiek laimės gavom?"

* *
*

Bet slinko dienos, savaitės, metai,
Žmonės ūžmiršo gražią valdovę.
Meluot, kariauti visi įprato.
Dingo, kaip dūmai, krašto gerovė.

Mirė valdovė pilyj gražioje
Prie jūros kranto, kai audros siautė.
Kitą dien žmonės veltui ieškoj jos.
Veltui „Teisybės norim! jie šaukė.

Nors ji ir mirė, bet dar aplanko
Mažą ir didį, vargšą, turtingą,
Ji juos paguodžia, paspaudžia ranką,
Sirdis pripildo to, ko joms stinga.

Ir sako žmonės, kad grįš Teisybė,
Gyvens pilyje, valdys šią žemę,
Ir tik jai meilė yr ta galybė,
Kuri mums džiaugsmą ir laimę lemia.

J. Mackevičius.

Žavingas gamtos kampelis ties garsiąja Trakų pilimi

Senis ir mirtis

Kartą vienas senis nuėjo miškan parsinešti malkų. Miške jis prisilaužė šakų, susirišo ryšulį, užsimetė ant pečių ir ėjo namo. Ėjo jis, ėjo, pavargo, pasidėjo savo ryšulį ir ant jo atsisėdo. Besėdėdamas pradėjo galvoti apie savo sunkų gyvenimą dabar ir seniau, kai dar jaunas buvo. Ir taip jam graudu pasidarė, kad jis, giliai atsidusęs, pratarė:

— Mano gyvenimas—vien vargas ir rūpesčiai. Jie skirsis su manim, tik man mirus. O kad greičiau ta mirtis jau ateitų!

— Aš čia, — išgirdo senelis už savo pečių.—Kam mane šaukei?

Senis net sudrebėjo, kai atsigrįžęs pamatė bestovinčią mirtį.

— Aš prašiau tavęs... ateiti pas mane... ir padėti man užsimesti ryšulį...

—aš.

Auksiniai spindulėliai

Prajukdo saulė žemę
Auksiniais spindulėliais.
Auksiniai spindulėliai —
Geriausias žemės gėris.
Malonu, linksma, gera
Su aukso spindulėliais —
Ne taip, kaip saulę dengia
Tamsučiai debesėliai.
Ir vasarą ir žiemą
Auksiniais spindulėliais
Širdelė mano džiaugias,
Širdelė mano gėris.
Nors ir darbų prispausti,
Auksiniais spindulėliais
Grožėjasi tėveliai
Ir Sargis-vargdienėlis...
Kada mane ims pulti
Juodi, juodi šešėliai —
Tu, saule, nusijuoki
Auksiniais spindulėliais.

P. Legas

MEŠKA IR KIPŠAS

(Pasaka)

Pas vieną ūkininką pradėjo kažkas vaidintis. Niekas nenorėjo nakvoti tame kambaryje, kuriame vaidinosi.

Kartą apsinakvojo pas tą ūkininką meškininkas su meška. Ūkininkas paguldė jį tame baisiame kambaryje. Meškininkas pririšo mešką prie durų, kur netoli kampe stovėjo krosnis. Pats meškininkas ant kūlio šiaudų parvirto.

Meškininkas pradėjo jau snausti. Staiga kažkas ant krosnies subrazdėjo. Meškininkas praplėšė akis, žiūri: kažkas ant krosnies žarijas žarsto. Jis net galvą pakėlė, geriau įsižiūri ir mato: kipšas ant žarijų žuvis kepa.

Iškepė kipšas vieną žuvį ir pasidėjo užpakalyje. Kepa jis antrą, o meška patylomis čiupt iškeptąją žuvį ir prarijo. Kipšas, iškepęs antrąją žuvį, vėl pasidėjo ją užpakalyje. Meška, kai kipšas pradėjo kepti trečiąją žuvį, nutvėrė iškeptąją ir prarijo. Ir taip kipšas žuvis kepė, o meška patylomis jas čiupo ir ėdė.

Pabaigė kipšas žuvis kepti, atsigręžo,—žuvų nebėra. Meška to tik ir laukė,—čiupt kipšą glėbin ir pradėjo mankyti. Vos galo negavo kipšas, meškos glamonėjamas. Šiaip taip jis išspruko iš meškos nagų ir pabėgo iš pirkios. Nereikėjo jam daugiau pas tą ūkininką nei vaidintis, nei žuvų kepti.

Atsiuntė *Vytas Papšys.*

VYTUKO PAŽADAS

Vytukas išėjo prieš saulėleidį kieman, pamatė didžiąją liepą pakluonėj, pilną šnekučių nutuptą. Viršūnėje nesimatė nė vienos laisvos šakelės, ir dar kas kart vis nauji šnekučiai atskrisdavo ir tūpdavo viršūnėn.

— „Ko jie taip grūdasi vienas prie kito, tūpia tik ton liepon, jei šalia auga dar keli medžiai", — galvoja ir niekaip negali suprasti Vytukas. — „Tur būt ir jie, kaip žmonės, draugėn suskridę, tariasi, kur kuris apsigyvens, pasižada svetiman lizdan neįsti. Gerai, seniai galės grįžti į pernykščius savo lizdus, bet kur dėsis jaunikliai? Reiktų keletas inkilėlių padaryti, nes mūsų sodas toks didelis, o nė vienas šnekutis pas mus negyvena. Visi paukšteliai išbėgo iš sodo, kai aš ėmiau po jų lizdelius landžioti, draskyti. Šią vasarą turiu visas blogybes atitaisyti, kad ir vėl paukščiai sugrįžtų".

Kitaip galvojo Vytukas iki pernai vasaros. Labai blogos širdies buvo jis paukšteliams. Radęs krūmuose ar pūdyme lizdelį, kiekvieną apžiūrėdavo, apieškodavo, ar jame nėra kiaušinėlių, ar mažyčių.

Rainys, Vytuko katinas, taip buvo pripratęs prie lauktuvių, kad kas vakaras atėjęs prie vartų, ramiai tupėdavo iki Vytukas galvijus atgins.

Ir ne veltui jis laukdavo. Vytukas beveik visad atnešdavo kišenėse kiaušinėlių, ar mažų silpnų paukštelių.

Vytuko mama labai džiaugėsi, kad Rainys taip berniuką myli. Bet kaip smarkiai būtų nusiminusi, jei sužinotų, kodėl Rainys Vytuką myli ir jį pasitinka. Tačiau abu bijojo namiškių ir niekad neprasitarė jiems Vytukas apie savo „medžioklę", nes jautė, kad vargšas būtų jo kailis už tai.

Vienos vasaros sekmadienį, po mišių, išėjo Vytukas su mama ir kaimynų vaikais uogauti. Ne labai rūpėjo jam uogos, krūmuose jis ieškojo lizdelių. Nežymiai atsitolinęs nuo visų, pradėjo landžioti tarp krūmų, žvalgytis aplinkui. Kelis kart visai nepastebėjo, iš kur staiga išskrisdavo paukštelis. Ilgą laiką nieko nerado Vytukas, nors taip atydžiai visur ieškojo. Tik po ilgo ieškojimo pamatė jis aukštai ant lazdyno šakelės lizdelį. Net akys prašvito, tik visa bėda, kad negali jo pasiekti. Laimei pastebėjo ties ta šakele kelmą. Nieko nelaukdamas, užsirioglino ant išpuvusio kelmo ir atsargiai lenkė į save šaką. Staiga visai netoliese išgirdo: „čir, čir" — paukštelį čirenant. Vytuko „prityrusią" ausį nustebino paukštelio balsas. Šį kartą nesijautė to graudumo, ar prašymo balse, kurį girdėdavo anksčiau, lizdus draskydamas.

— „Kas tai būtų?" — klausė pats savęs, akimis ieškodamas paukštelio. Ir visai netikėtai jo akys pakrypo žemėn — iš supuvusio kelmo, ant kurio jis stovėjo, lindo gyvatė, besitaikydama jam įgelti kojon. Nieko nelaukęs, paleido šakelę ir tekinas pasileido bėgti nuo jos.

Atsidūręs saugioje vietoje, lengviau atsiduso. Be galo buvo dėkingas paukšteliui už jo čirenimą, nes tuo apsaugojo jį nuo gyvatės įgėlimo.

Savo nelaimė pravėrė Vytukui akis. Jis suprato, kiek žalos pridaro vargšams paukšteliams, draskydamas jų lizdelius, tat pasižadėjo niekad daugiau jų neskriausti, bet dar globoti.

Nuo to laiko Vytuko širdelė pakitėjo. Vienas Rainys nesidžiaugė. Pajutęs, kad Vytukas „aptingo“, nuo jo kiek atšalo ir pats užsiėmė medžiokle. Visą žiemą rūpinosi Vytukas paukšteliais, ir jie kasdien rasdavo pakankamai trupinių ir kitų likučių nuo stalo.

Ir šį rytą pirmiausiai pagalvojo apie inkilėlius šnekučiams. Per pusryčius išprašė iš tėvelio nereikalingų jam lentgalių, vinių ir, viską susinešęs, pradėjo dirbti.

Pirmas inkilėlis buvo sunkiau Vytukui daryti, bet kitas jau lengviau nuėjo. Iki pietų sukalė keturis inkilėlius ir dar keliems liko lentų.

Baigęs darbą, prikalė prie kiekvieno inkilėlio po kuolelį užpakalyje, atsinešė kopėčias ir dairėsi tinkamos vietos jiems įkelti. Rainys visą laiką sukėsi prie Vytuko, glostėsi apie kojas.

— „Nejaugi jis supranta, kad čia šnekučiams namelius taisau?“ — galvojo Vytukas. — „Vargšas mano, kad galės mažyčius koja išsitraukti“.

— „Oi, Rainy, negalvok apie tai, nes aš tau parodysiu, kur pipirai auga! Gana, kad aš skriaudžiau vargšus, nuo tavęs aš juos dabar apginsiu“, — barė Vytukas kiek vėliau savo katinėlį.

Ir abu nužingsniavo prie obelies, kiekvienas pindamas priešingus planus galvoje.

Kitą rytą bėgo Vytukas žiūrėti, ar jau apsigyveno šnekučiai jo inkilėliuose. Apie kai kuriuos sukėsi ne tik šnekučiai, bet ir žvirbliai. Mat, kiekvienas norėjo apsigyventi gražiame namelyje. Dėl vieno net keliese tarp savęs pešėsi, tur būt vieta labiau patiko.

Vakare prie kiekvieno inkilėlio tupėjo šeimininkai ir linksmai traukė savo giesmes.

Miglė.

Lam tad lita tita

Kol esu mažutis,
Man kojytės pinas;
Jeigu sūrį valgau,
Tuoj gaidys kabinas.
Kai per aslą bėgu,
Galvoj guzai dygsta;
Jei mėginu verkti,
Tai mamytė pyksta.
Labai sunkiai šunį
Galiu suvaldyti,
Kai liežuviu nosį
Ima man valyti.

Tik raina katytė
Dar manęs neliečia;
Jei pagauti noriu,
Uodegą pariečia,
Paskui šuolį duoda
Ir ramiai vėl niurna,
O kol ją pasiekiu,
Susidaužau burną.
Tai tokios man bėdos,
Tai tokie vargeliai,
Kol trumputės kelnės,
Kol pliki dar keliai.

Bet kai paūgėsiu,
Bus jau man kas kita,
O dabar, tai žinot —
Lam tad lita tita.

Ant. Zabulionis

Trys sužaliavę spurgai

Kartą gyveno viename dideliame, tankiame miške vienas vienuolis. Tas miškas buvo vieno labai aukšto kalno pašlaitėje. Vienuolis gyveno melsdamasis ir stengdamasis gerus darbus daryti. Kas vakaras kopdavo su dviem dideliais, vandens pilnais kibirais į kalno viršūnę ir supildavo vandenį į pagamintą indą. Be to, vienuolis laistydavo augančius kalno viršūnėje augalus. Mat, smarkus vėjas džiovindavo viską greitai. Bet tasai vanduo būdavo skiriamas ne tik augalų laistymui. Juo numarindavo troškulį ir įvairūs žvėrys, kurie, vengdami žmonių, turėjo kalno viršūnėje savo guolius, ir paukščiai - baikštuoliai, skraidydami aukštai dangaus mėlynoje beribėje. Kadangi vienuolis, nuolat paskendęs maldoje, neturėjo laiko sau maisto rūpintis, tad kasdien pasirodydavo angelas ir atnešdavo duonos kepalėlį, kaip kad savo laiku vienam Viešpaties pranašų, kuris buvo tokiu būdu kranklių maitinamas. Ir taip slinko metai po metų.

Kartą atsitiko, kada atsiskyrėlis buvo labai senas, kad kareivių būrys vedė pro šalį vieną piktadarį pakarti. Nusekęs šią liūdną eiseną akimis, vienuolis prašnibždo sau: „Jį teisingas likimas ištiko ir gavo tai, ką nusipelnijo“.

Tą vakarą nepasirodė angelas ir neatnešė jam kasdienės duonos. Tada suprato vienuolis, kad jis nusidėjo sunkiai kuo nors Viešpačiui. Bet kuo jis nusikalto, negalėjo įspėti. Atgailaudamas vienuolis nieko nevalgė ir negėrė. Jis meldėsi ištisas dienas ir naktis ir visaip savo kūną kankino ir marino. Jis apgailesdavo savo nusidėjimą ir gailiai verkė.

Kartą bežygiuodamas per mišką ir giliai mąstydamas, užgirdo vienuolis linksmą paukštelio čiulbesį. Vienuolį pagavo dar didesnis nuliūdimas. Jis tarė:

— Laimingas paukšteli! Čiulbi sau linksmai, nes nenusikaltai Viepačiui. O aš nelaimingas! Nežinau net, kuo aš galėjau nusikalsti. Ot, kad galetumei man pasakyti. Tada aš atgailaučiau iš visos širdies, ir mano širdis nurimtų!

Paukštelis jam į tai atsakė žmogaus balsu:

— Tu nusidėjai, pasmerkdamas tą nusikaltėlį, nuteistąjį pakarti. Bet, jei atgailausi nuoširdžiai ir prie savo kaltės viešai prisipažįsi, dovanos tau tada Viešpats Dievas.

Tąją pat valandą pasirodė vienuoliui Viešpaties angelas. Jis laikė savo rankose sausą medžio šaką ir tarė:

— Tu turi laikyti šią šaką tol, kol išsprogs ir jos trys spurgai. Naktį toji lazda bus tavo pagalviu. Tavo maistas — ką žmonės duos. Nevalia daugiau, kaip viena naktis, praleisti tame pačiame name. Tai tavo atgaila. Kai iš šios sausos šakos išsprogs trys spurgai, žinok, kad Viešpats dovanojo tau“.

Nedvejodamas ilgai, vienuolis paėmė tą lazdą į rankas ir iškeliavo į platųjį pasaulį. Jis valgė ir gėrė tai, ką gaudavo iš žmonių. Dažnai atsitikdavo, kad išmaldos negaudamas būdavo alkanas po keletą dienų. Neretai tekdavę jam nakvoti kur nors po medžiu miške ar gryname lauke, audrai ir lietui siaučiant ore.

Kartą, bekeliaudamas mišku, jis užtiko vieną urvą. Įėjęs į tą

urvą, jis rado ten senutę. Jis prabilo:

— Geroji moteriške, leisk man pernakvoti čia.

Ši atsakė:

— Ne, aš negaliu, nors kažin kaip norėčiau padėti. Aš turiu tris sūnus, kurie verčiasi piktadaryste. Jei jie sugrįžę vakare rastų tave būtų mums abiems blogai.

Vienuolis taip prašėsi, kad senutė turėjo sutikti leisti jam pernakvoti. Jis atsigulė palei laiptus ir už pagalvio pasidėjo lazdą. Senutė, tai pamačiusi, norėjo duoti ką nors tinkamesnio, tačiau vienuolis nepriėmė ir papasakojo, kuo buvo Viešpačiui nusikaltęs, taip lengvamaniškai pasmerkdamas savo artimą.

Užgirdusi tai senutė pradėjo balsu raudoti:

— O, aš nelaiminga! Jei Viešpats taip smarkiai nubaudė vienuolį vien tik už tuos žodžius, tai kokia bausmė laukia manuosius vaikus!

Vidurnaktį grįžo trys jos sūnūs. Uždegę žiburį, išvydo jie vienuolį. gulintį palei laiptus. Jie smarkiai supyko ir ėmė šaukti:

— Kas čia per žmogus? Ar užmiršai, kad mes uždraudėm priimti ką nors į nakvynę!

Senutė ramino juos, sakydama, kad tai atgailestaująs nusidėjėlis. Piktadariai susidomėjo ir, pažadinę vienuolį, klausė:

— Seni, papasakok mums, kuo nusikaltai.

Pasikėlęs vienuolis papasakojo savo kaltę.

Šie vienuolio žodžiai sujaudino piktadarių sielas. Jie suminkštėjo, ėmė verkti ir viešai apgailestauti savo nuodėmes.

Ir taip vienuolis atvertė savo kukliu pasakojimu tris piktadarius.

Išaušo gražus, saulėtas rytas. Bet vienuolis neišvydo jo. Jį rado gulintį negyvą. Toji lazda, ilgą laiką tarnavusi vienuoliui už pagalvį, sužaliavo trimis pumpurais. Viešpats dovanojo jam nusidėjimą.

V. Š.

Pavasaris atėjo

Pavasaris atėjo,
Pavasaris pas mus!
Toks šiltas, šiltas vėjas,
Iš lauko atskubėjęs,
Mums atnešė džiaugsmus.
Sugrįžo vieversėliai,
Šnekutis obely!
Jam gražų įkilėlį
Į obelę įkėlę,
Dainuosim: vai lily!
Pražydo vėl purienos
Papieviuos, pabaliuos.
Vėl džiaugiamės lig vieno:
Dabar ir mūsų dienos
Pavasariu žaliuos.

S. Krasauskas

Atostogų parvažiavus

ASMENYS:

Motiejus — turtingas ūkininkas.
Barbora — Motiejaus žmona.
Vincukas (15 metų) ir Zosė (14 metų) — jų vaikai.
Aldutė, Birutė, Onytė, Kazytė, Jonė, Kaziukas, Antanėlis, Vytukas ir Stasiukas — kaimynų vaikai.
Sapalskis — vargonininkas.

I AKTAS.

I scena.

Ūkininko gryčia. Sienose šventųjų paveikslai, prie vienos sienos stovi skrynia, toliau didelis stalas, suolas, pora kėdžių. Dvejos durys, languose gėlės. Uždangai pakilus, Zosė, Onytė, Kaziukas, Antanėlis ir Vytukas susigužę žiūri pro langą.

Zosė. Ak tas Vincukas! Taip ilgai negalima jo sulaukti...

Kaziukas. Oi, kokia tu nekantri! iš stoties bus apie ketvertą mylių ir toks smėlis, tai tau ne juokai.

Onytė. Man kažkodėl nedrąsu — nejauku bus su juo pasisveikinti. Jis dabar, turbūt, išponėjo, juk ten mokykloje vis su ponais ir ponaičiais...

Zosė. O, kas dėl to, tai netiesa! Išvažiuodamas Vincukas labai meiliai su minimi atsisveikino ir pasakė: „Neverk, Zosyt, tavo broliukas, nors ir toli bus, bet kasdien labiau tave mylės. O draugėms ir draugams pasakyk, kad niekuomet jų neužmiršiu".

(Įeina Motiejus ir Barbora, gražiai apsirėdę).

II scena.

Barbora *(prieina prie Zosės ir patylom su ja kalbasi).*

Visi vaikai *(be Zosės).* Sveiki, šeimininkai!

Motiejus. Sveiki, sveiki, vaikučiai. Bet sakykit, kodėl taip maža jūsų atėjo? Tur būt, užmiršote Vincuką ir nenorite dargi ateiti su juo pasisveikinti?..

Onytė. Taip blogai nemanykite, šeimininke! Bematant susirinks visi.

Kaziukas. Pagaliau, tiesą sakant, mums atrodo, kad Vincukas greičiau mus galėjo „užmiršti, juk jis dabar turi geresnius draugus, vis su ponais Vilniuje bendrauja...

Motiejus. Et, niekus kalbate! Vincukas tam per geras. Jis gerai žino, iš kokio lizdo kilęs. *(Įeina vargonininkas, lazda pasiremdamas).*

III scena.

Vargonininkas. Garbė Jėzui Kristui!

Visi. Per amžių amžius! *(Vaikai patylom kalbasi, Barbora žiursčiu apšluosto kėdę ir paduoda ją vargonininkui, kuris atsisėda ir, išsitraukęs iš kišenės nosinėlę, šluostosi kaktą).*

Vargonininkas. Oho! Ką aš matau — pas jus šiandien kaip šventėms kambarys išpuoštas. Įdomu, kas čia bus?

Motiejus. Mat, ponai, sūnaus laukiame... parvažiuojant...

Vargonininkas. Sūnaus?! O aš visai nežinojau, kad jūs sūnų turite.

Barbora *(pasididžiuodama).* Turime, turime. O koks mokytas! *(Prieina prie vargonininko ir kažką patylomis ima kalbėti).*

Kaziukas *(vaikams).* Užuot laukus čia, ar ne geriau būtų laukan išėjus. Užlipsiu ant kalno: nuo kalno toliau bus matyti.

Visi. Gerai, gerai! *(Išeina).*
Vargonininkas. *(Motiejui),* O kur jis yra?
Motiejus. Vilniuje, mokosi gimnazijoje.
Vargonininkas. Hm... Nors, tiesą pasakius, neseniai čia esu... O sūnus, tur būt, ir šventėms parvažiuoja?
Motiejus. Oi, ne! Tiktai vasarą ata... ata... *(nemoka ištarti).*
Vargonininkas. Otostogom!
Motiejus. Taigi, taigi — otostogom. Jau metai baigiasi, kai buvo parvažiavęs. Išbuvo tuomet pas mus beveik tris mėnesius. Ir šiemet, tur būt, tiek pat pabus... Vakar gavome laišką, prašo, kad šiandien jam arklį stotin pasiųstume... nes jis vėl porai mėnesių pas mus parvažiuoja... O kaip puikiai jis rašo, aš ponui turiu parodyti. *(Išeina kitan kambarin).*

IV scena

Vargonininkas. O kodėl jis taip retai pas jus būna?
Barbora. Neturi laiko, mokosi. Kai kartą pas jį buvome nuvažiavę, tai jis mums pasakė, kad labai neturįs laiko, nes reikią mokytis.
Vargonininkas. Ir nepasimatė su jumis?
Barbora. Kur ten! Dargi verkė iš džiaugsmo. Kalbėjo su mumis apie pusę valandos. Bet, kai atėjo mokytojas, tuoj atsisveikino ir nubėgo į pamokas. O, kaip jis darbuojasi, vargšelis! Kaimynas sako, kad paskiau gailėsimės pinigus leidę... bet tai jau mums galvą teskaudės. Vincukas mus labai myli ir gerai mokosi. Bus kunigu, o kadangi berniukas turi tam norų, tai ir labai esame patenkinti.
Vargonininkas. Tad jis kunigu nori būti?
Barbora. Motiejus taip nori, bet tai jo, Vincuko, dalykas: jei norės, tai bus, o jei ne, tai teesie Dievo valia.

V scena

Motiejus *(įeina laišku nešinas).* Prašau skaityti! O, kaip puikiai rašo. *(Rodo):* Oho!
Barbora. Nelyginant, kaip mūsų klebonas.
Vargonininkas *(skaito).* „Brangūs tėveliai! Egzaminai puikiai pavyko, taigi poryt parvažiuoju pas jus..."
Barbora *(nutraukdama):* Reiškia šiandien.
Vargonininkas *(skaito toliau).* „...Daug nerašau, nes labai neturiu laiko. Jus mylįs sūnus Vincas". Ir jis tiktai tiek jums terašo?
Motiejus *(pateisindamas):* O kam gi tiek daug to popieriaus gadinti? Juk jis tuoj parvažiuos, tai ir prisikalbėsime.
Barbora. Žinia, gerai daro.
Vargonininkas. Iš to, ką dabar sužinojau, man rodosi, kad jūsų sūnui tas mokslas galvą apsuks. Tur būt, reikalingas pinigų, ar šiaip ko, tai ir atvažiuoja, bet jeigu ne, tai kažin, ar atvažiuotų...
Barbora *(užsigavusi).* Ką čia dabar tamstyte kalbi!
Motiejus *(taip pat).* Bene Vincukas jau toks ir yra, kad tik dėl pinigų važinėtų.
Vargonininkas. O kas čia nuostabu?*) Ar jūs manote, kad aš kalbu taip sau? Ne, mano mieli, aš esu patyręs žmogus. Aš ne kartą esu girdėjęs panašių atsitikimų. Pakol sūnus reikalingas buvo tėvų pagalbos, tai jis dėdavosi juos mylįs, bet kai jie jį išmokslino, davė jam duoną, tai jis paskiau savo tėvų sarmatydavos arba jų išsižadėdavo.
Motiejus *(neramiai).* Oi, nekalbėkit tamstyte tokių baisenybių!

*) Panašiai kaip: nieko bloga (bevardė giminė).

Bene visi pasauly yra blogi, juk yra ir gerų vaikų! Kodėl gi Vincelis turėtų būtinai būti blogas...

Barbora. Mūsų Vincukas turėtų mūsų išsižadėti? Aš tam netikiu, jis visuomet toks geras... Mums ir visiems!

Vargonininkas. Ir dar kaip būva. Ne tik tėvų bet ir savo kalbos išsižada.

Barbora. O Dieve! Ką tamsta kalbi apie mūsų Vincelį!

Vargonininkas. Argi aš apie jūsų Vincuką čia kalbu. Argi aš kalbu, kad būtinai jūsų Vincukas visa ko turi išsižadėti? Tegu Dievas saugo! Aš tik sakau, kad taip būva.

Barbora *(per ašaras).* Tai kam mus ponas taip graudini, juk Vincelis mus taip myli... ir ne kartą kalbėjo, kad dėl mūsų visko atsižadėtų, o ponas...

Motiejus *(susigraudinęs).* Žinia, o ponas sakot, kad jis mūsų išsižadėtų. Juk aš jo tėvas. Argi aš jam nepadedu, kiek galėdamas, argi aš jo nemyliu? Ne, tai negali būti, kad Vincelės mūsų išsižadėtų! *(Susijaudinęs).* O, Dievuli! Neleisk man sulaukti tokios valandos, verčiau atsiimk mane, Viešpatie, pas save, negu turėčiau patirti tokios gėdos ir paniekos! *(Po valandėlės, atsipeikėjęs).* Bet ką čia? Dievo Apvaizda viską valdo, ir Ji nepri-leis, kad panašiai atsitiktų.

Barbora. O! Neduok, Dieve ir Motina Švenčiausioji!

Vargonininkas. Na, tiesą pasakius, ne kiekvienas būna blogas, bet vaikas, augęs sodžiuje, staiga patekęs miestan, papuola kitokion draugystėn, o prie to jeigu jam neblogai sekasi, gali lengvai suklysti. Galimas daiktas, kad jūsų Vincukas nėra toks, kaip aš kalbu, bet čia reikia įsitikinti. *(Susimąsto).* Taip, bet kokiu būdu? *(Po valandėlės nudžiugęs).* Turiu puikią mintį! O kad taip jis išbandžius? A?

Motiejus ir Barbora *(susidomėję).* Ką? kaip?

Vargonininkas *(pralinksmėjęs).* Sugraudinau jus savo nerimtu įtarinėjimu, todėl jus įtikinsiu! Tik jūs turite man padėti. Gerai?

Motiejus ir Barbora. Gerai, gerai, ponuli!

Vargonininkas. Taigi klausykite! Kad įsitikinus, ar Vincukas jus tikrai myli, mes jį išbandysime.

Barbora. O tai kaip?

Vargonininkas. O gi taip: turite jam pasakyti, kad jam daugiau nebepadėsite, kad nebeturite iš ko bemokinti.

Barbora. Juk tai netiesa, nes mes kasoje turime dar pinigų!

Vargonininkas. Vaje, kaip jūs negalite suprasti! Čia ne svarbu, ar jūs turite, ar ne, bet svarbu, kad Vincukas pamatytų, jog jūs neturite. Suprantate? Kai jam tai pasakysite, tuomet aš ateisiu ir, dėdamasis turtingu dvarponiu, pasiūlysiu jam, kad jis sutiktų būti mano sūnumi, pasižadėdamas jį už tai išmokslinti. Suprantate? Juk jis manęs nepažįsta. Jeigu mano pasiūlymą atmes, tai jus myli, o jeigu priims, na, tai bent žinosite, ką su juo padaryti. Suprantate dabar?

Motiejus. Neva taip, bet, žinote, juk aš turiu meluoti prieš savo vaiką, jis labai susikrims, o ir tikyba draudžia meluoti!

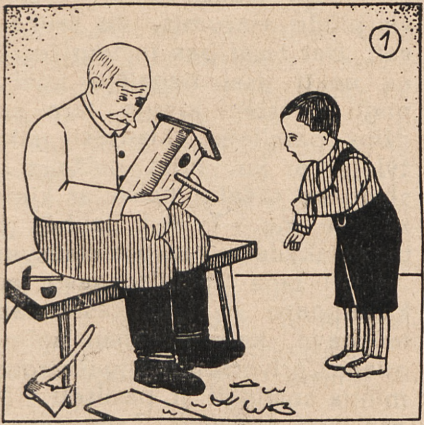
Vargonininkas. Taip, bet per tą melagystę sužinosite, ar Vincelis jus myli; antra vertus, tai ir jam nebus be naudos, nes tuomet supras tikrąją mokslo vertę. Tai ką, sutinkate?

Motiejus. Na, jeigu tai turi išeiti Vinceliui į gera, tai tegu jau taip bus, kaip sakote.

Vargonininkas *(išeidamas).* Dabar likite sveiki, tik neprasitarkite! Duokite man žinią, kai Vincukas grįš. (Uždanga).

(B. d.)

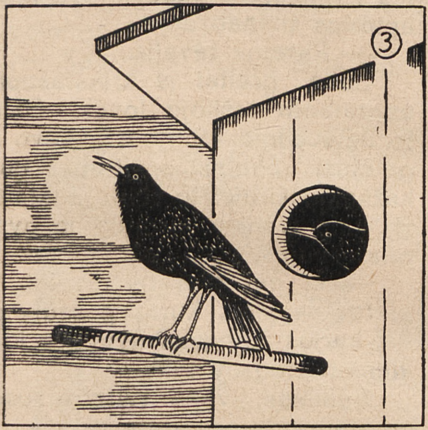
ŠVILPIKAI

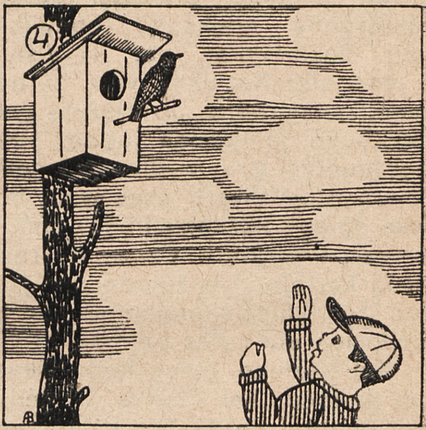
Senuks inkilą padirbo.
Jo anūkas Mikas Virba,
Inkilą pamatęs, klausia:
— Pasakyk, dėduk mieliausias,
Ką čia tokio padarei?
— Namelius—senuks rimtai
Jam atsako. Į tai Mikas:
— Kas juose gyvens?—Švilpikai!

Mikas vėl: „Kokie, dėduti?"
— Būk kantrus, palauk truputį.
Pamatysi juos, kai bus
Laikas. Nūn gi namelius
Šiuos įkelk medin, vaikeli,
Ir stipriai pririšk — senelis.
Baigė kalbą ir anūkas
Tuoj su inkilu išrūko.

Po trumputės valandėlės
Medy buvo inkilėlis.
Nūn kasdieną bėgo Mikas
Pažiūrėt bene švilpikai
Inkile jau gyveną...
Ir štai kartą, kai diena

Graži aušo, girdi Mikas:
Kažkas švilpauja... Palikęs
Viską, tuoj kieman nurūko;
Žiūri: ant laktos paukščiukas
Tupi, švilpauja linksmai.
Kas jis — spėkite, vaikai!

Kaziuko smuikelis

Vargšas tas buvo Kaziukas. Tėveliai jo seniai mirė, palikdami jį vienui vieną vargti pasaulio vargus, kęsti alkį ir šaltį. Širdies mylinčios, kuri tada galėjo priglausti našlaitį, juo susirūpinti, nesirado. Po tėvelio mirties, kai jau visiškas našlaitis pasiliko, Kaziukas smulkiais žingsneliais stripeno paskui lydimą kapinėsna karstą. Laidotuvių giesmės, dideliu liūdesiu pripildytos, plaukė po daubas ir lygumas. O Kaziukas verkė ir verkė. Tada jisai dar nežinojo, kad naslaičio gyvenimas yra sunkus ir vargus. Galvelę nukarinęs nukabusiomis rankytėmis šmėsikuodamas ėjo paskutinį kartą paskui savo tėvelį, kuris jau niekad neprakalbės į jį meiliu žodžiu, nepriglaus jo, nepamylaus!

Padangėje skardeno vyturių giesmės, ore zvimbavo liuksmučiai vabzdžiai, papieviai ir dirvonėliai žaliavo pirmu pavasariu. Aitriai kvepėjo atkiutusi žemė. Pakalvėmis kliukseno upeliūkščiai, šokinėdami per kriaušius ir akmenis. Kaziukas visa to nei matė, nei girdėjo. Jo mažytę galvelę buvo apnikusios juodos sunkios mintys, širdyje tvenkėsi neišliejamas gailesys ir skausmas, ausyse spiegė kažkokia liūdna liūdna melodija, kurios Kaziukas klausėsi, kurią kartojo, lyg žinodamas jau, kad toji liūdna melodija bus jo juodosios duonutės pelnytoja.

Kai Kaziuko tėvelį leido iškaston duobėn, kai karstas dundėdamas įkrito į duobę, dusliai plumpsėdamos žemės pabiro ant palaidoto tėvelio krūtinės, Kaziukas stovėjo, lyg savo akimis netikėdamas, kad pagaliau pakasė jo tėvelį, iš kur jisai jau niekad nebegrįš.

*

Praėjo kiekas laiko. Kaziukas vis plūdo ašaromis, vis šaukė tėvelį. Bet tasai pas jį negrįžo. Vieną naktį jisai negalėjo ilgai užmigti. Vartėsi lovoje tarp skurdžios patalinės, klausėsi nakties tyloje, ar kur nors neišgirs paslaptingo tėvelio balso ar kimaus kosterėjimo. Tyla jį gaubė, tyla tik atsakydavo į jo pasiklausymus. Jis vėl tada apsiblausdavo, apsikniaupdavo ir tyliai ašarodamas laukdavo, kada pagaliau apims jį miegas, priversdamas jo išvargusias mintis sustingti ir pasilsėti. Miegas ilgai dar nėjo. Tada Kaziukas įžiebė žiburį, susieškojo maldaknygę ir atsiklaupęs krikštasuolėj prieš Dievo Motinos paveikslą atskaitė litaniją. Tuo sykiu lauke pūsterėjo smarkus vėjas, sustaugė, sukaukė pastogėse ir apie sienas įsibrovė pro išdaužtą lango stiklą į pirkią ir užpūtė žiburį. Kaziukas pajuto šaltą jo dvelkimą ir didelės baimės, o drauge ir džiaugsmo apimtas sušnabždėjo:

— Pareina tėvelis...

Šoko greitai iš krikštasuolės, apgraibom ieškojo lovos. Baimė jo džiaugsmo kibirkštėlę buvo nugalėjusi. Skubiai apsitraukė galvą kažkokiu šiurkščiu rūbu ir klausėsi, kaip tvanksi visomis jo gyslomis kraujas.

— O gal čia ne tėvelis, gal piktos dvasios, kurių pasauly pilna, kurios žmogaus gyvybės kiekvienam žingsny tyko.

Sulaikęs kvapą tyliai klausėsi: ar ateis prie jo, ar palies jo karštą kūną, ar... Bet niekas nėjo, tik jo paties ausyse skambėjo toji pati liūdna liūdna melodija, kurią Kaziukas girdėjo, kai tėvelis buvo lydimas amžinojo poilsio vieton. Su ta melodija Kaziukas ir užmigo.

*

Rytas skubiai išaušo. Patekėjo saulė ir pakilusi virš žemės išsklaidė skystą rūką. Dar kiek pakopė ir įspindo į pirkios langą, apžerdama skaisčiais spinduliais lovą, kurioje miegojo Kaziukas. Nasiklojęs, nusispardęs, išmėtytomis kojomis ir rankomis. Pradžioj, atrodė, kad jokio gyvybės ženklo jame nebežymu. Staiga sujudėjo. Nusišypsojo ir su ta šypsena paliko toliau gulėti. Jisai tada sapnavo. Atrodė jam, kad atėjo tėvelis ir pradėjo su juo kalbėti.

- Kodėl tu toks, tėveli, šaltas? — paklausė jį Kaziukas.

— Matai, vaike, — atsakė, — toli ėjau.

Ir pradėjo pasakoti, kaip jis ėjo, ką matė ir ką girdėjo. Pagaliau apkabino, priglaudė Kaziuką prie savęs, paglostė jo plaukus, tada Kaziukas nusišypsojo. Jam buvo gera.

Kodėl, tėveli, neimi manęs su savim?

— Tau čia, vaikeli, reikia pasilikti. Gyvenimas toks brangus, toks brangus. Už jį vėliau gausi atlyginimą.

— Kad man, tėveli, taip liūdna čia vienam palikusiam, taip neramu. Aš jau trečia diena nevalgęs.

— Yra gerų žmonių, kurie tau duos ko valgyti. Tik reikia pas juos nueiti.

O kur tie gerieji žmonės?

— Tu paimk smuikelį, kuris ant viskų dulkėse ir griozduose guli. Jo daug stygų jau nėra, bet tu rasi jas virš lango popierėly įvyniotas. Ištempk stygas ir eik grieždamas po žmones. Gerieji vis tau ką duos. Jei klaustų ko, pasakyk: esu našlaitis. Ir aš taip pat buvau našlaitis, ir aš ėjau su tuo smuikeliu po žmones, vėliau pradėjau dirbti ir tą smuikelį padėjau, lyg žinodamas, kad tau jo prireiks.

Kaziukas dar norėjo kažko klausti, bet tuokart pajuto, kad jo veidai dega. Skubiai pašoko. Atmerkė akis, šviesa jį apakino, vėl užsimerkė, tada jau tik lėtai atmerkė. Tevelio nebuvo. O valgyti jis taip labai norėjo. Bėgo ieškoti smuiko. Surado. Paėmė stygas, ištempė. Ir užgrojo. Buvo toji liūdna melodija, kuri jam nuolat ausyse skambėjo. Su ta melodija ir išėjo į žmones. r.

DARBELIAI

Lėktuvėlis

Šį kartą pamėginkime pasidaryti lėktuvėlį. Darbas visiškai paprastas, bet lėktuvėlis, kurį pasidarysite, skrenda labai gražiai.

Paimame ploną lentelę ir, išpaišę 1 brėžinėlį, dailiai ir rūpestingai išpiauname. Tai mūsų lėktuvėlio l i e m u o.

S p a r n u s iškerpame iš paišybos popieriaus, pirma išpaišę 2 brėžinį. Apvalius sparno galus užlenkiame truputį į viršų, kad lėktuvėlis tiesiai skristų. Sparną, užlenkimais į viršų, įstatome į liemenyje esančias išpiovas taip, kad taškai *a* ir *b* būtų savo vietose.

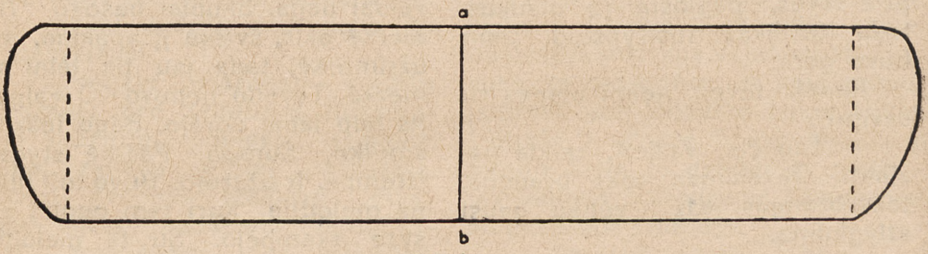
Dar trūksta u o d e g o s. Ją taip pat išpiauname iš paišybos popieriaus pagal 3 brėžinį. Uodegą įstatome į mažesniąją išpiovėlę taip, kad taškai *c* ir *d* atitiktų savo vietas.

Dabar lėktuvėlis pabaigtas. Jau galime leisti. Pakeliame dešine ranka truputį virš galvos ir, pakreipę lėktuvėlio priešakį truputį žemyn, lengvai pastūmę, paleidžiame. Popierinis lėktuvėlis gražiai nuskris per visą kambarį, kartais ir per visą kiemą.

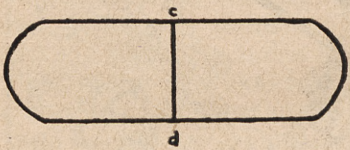
„Žiburėlis“.

1 brėž.

2 brėž.

brėž. 3.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ

V. Trečiokui. Apysaką gavome, ačiū. Peržiūrėsime. Jei tiks, įdėsime.

P. Kinduriui. Dėkojame už uždavinius. Kas tiks, įdėsime.

V. Palikšai. Sąsiuvinį su pasakomis gavome ir tariame už jį ačiū. Ką rasime jame tinkamo, įdėsime.

S. Kairiui, J. Aliukui, S. Sužiedėliui. Atsiųstieji uždaviniai lengvučiai, tad neįdėsime.

V. Svirneliui. Netinka.

Wydawca-Leidėjas L. Cicėnas Redaktor-Redaktorius V. **Budrevičius**
Drukarnia-Spaustuvė „RUCH“ Wilno, Tatarska 6